

nedjelja, 15. siječnja 2023. // 1,59 eura / 12 kuna // Zagreb

II GODINA 64. II br. 21154 II SLO 2€, BiH 1,5 KM

Životni
intervju

Vilim Ribić

Tuđman je podržavao sindikate, ali jednom smo se i žestoko sukobili, a najbolja suradnja bila je s Račanovom Vladom

SINDIKALNA INSTITUCIJA VILIM
RIBIĆ NAKON 32 GODINE VOĐENJA
NEZAVISNOG SINDIKATA ZNANOSTI
I VISOKOG OBRAZOVANJA OTIŠAO JE
U MIROVINU



ROBERT ANIĆ/PIXSELL

Za ovaj broj Nedjelje pišu:

MILJENKO JERGOVIĆ, IVAN VUKOJA, ZORAN KREŠIĆ, NATASA VLAŠIĆ SMREKAR, LJUBICA GATARIĆ, DAVOR IVANKOVIĆ, VELJKO BARBIERI, ZORAN VITAS, RENATA RAŠOVIĆ, HRVOJE HORVAT, HASSAN HAIDAR DIAB, MLADEN MILETIĆ, DINO BRUMEC, STIPE PUDA, IVICA BETI, ELVIS SPREČIĆ, BOŽENA MATIJEVIĆ, DALIBOR MILAS, JELENA RUŽIĆ...



Večernji
list



SINDIKALNA INSTITUCIJA VILIM RIBIĆ NAKON 32 GODINE VOĐENJA NEZAVISNOG SINDIKATA ZNANOSTI I VISOKOG OBRAZOVANJA OTIŠAO JE U MIROVINU PA SE U INTERVJUU PRISJETIO DJETINJSTVA U OSIJEKU, STUDENTSKIH DANA, RADNOG VIJEKA BEZ DANA BOLOVANJA

**ŽIVOTNI
INTERVJU**

Vilim Ribić

Tuđman je podržao osnivanje sindikata, ali jednom smo se i žestoko sukobili, najbolje socijalno partnerstvo bilo je s Račanovom Vladom



razgovarala Božena Matijević
glavna fotografija Robert Anić/Pixsell

Nakon 32 godine vođenja Nezavisnog sindikata znanosti i visokog obrazovanja otišao je u mirovinu. Još davne 1990. bio je začetnik Nezavisnog sindikata znanosti i visokog obrazovanja i njegovim je nepokolebljivim i nepriskosnovenim vođom bio sve do prije dva tjedna jer je 1. siječnja otišao u mirovinu. On je sindikalna institucija. Vilim Ribić.

Je li vam bilo teško prihvati činjenicu da odlazite u mirovinu, kako se osjećate sad kao umirovljenik i kako su vam protekla prva dva tjedna mirovine?

Nije, jer sam na to pripremao i sebe i okolinu. Osjećam neku vrstu olakšanja. Ipak je 32 godine rada u tempu, koji nije uobičajen, predstavljalio i neku vrstu starnog pritiska pred odgovornošću koju ima čovjek koji radi za druge ljudi, unatoč svim pozitivnim motivima. Znalo se dogoditi da bih mjesecima radio bez i jednog slobodnog dana, svaki vikend i svaki praznik. Bilo je i noćnog rada i spavanja u uredu. Jedva sam iskoristio pola godišnjih odmora. Tako se može raditi samo ako svoj posao živite, ako vam on nije tlaka i ako u njemu vidite duboki smisao koji proizlazi iz uvjerenja. Sama činjenica da sam sada dva vikenda proveo ne radeći ništa prilično je zgodna i ugodna.

Ajeste li koji put ipak bili na bolovanju?

Ne, nemam nijednog dana bolovanja, ali to ne znači da nisam bio bolestan.

Rodeni ste u prosincu 1956. u Osijeku. Iz kakve obitelji potječete i čega se najživlje sjećate iz djetinjstva?

Otac August bio je fizički radnik iz seljačke obitelji doseđenika koja je u Slavoniju došla iz Zagorja i koju je prisilna kolektivizacija i konfiskacija imanja ranih pedesetih godina raselila širom svijeta. Djed je završio ū Lepoglavi. Majka Marija bila je krojačica, podrijetlom Ličanka, a odrasla je bez

roditelja. Njih dvoje jako žrtvovalo za mene i sestruru Kseniju da bismo završili fakultete. Majka je bila ambiciozna, autoritativna, puna energije i asket te duboko religiozna. Otac je bio više kontemplativan, hedonist, društveno adaptiran i agnostik, ali ne i u mamino društvo. On je bio blag, a mama vrlo stroga. Nisu ti karakteri baš bili sinkronizirani, što je donosilo polemičnu atmosferu u kojoj se mladi čovjek lomi orientacijski i vrijednosno. Iako mi se čini da sam objedinio dobre osobine i jednog i drugog, mama je ipak bila jači orijentir. I danas, kada ih više nema, s njome ponekad komuniciram, u smislu "što bi ona rekla". Naravno, puno je sjećanja. Izdvojiti ću jedno. Sa 16 godina sam se "oteo" pa sam s dečkim kartao i jedne sam se večeri toliko zanio da sam kući došao u dva sata u noći. Mama je, naravno, budna i žeže pogledom, a ja kako god napravim neki korak, zazvuče džepovi puni novca koji sam dobio na pokeru. "Gdje si bio?" pita me ona. "Kartao sam s dečkim. I dobio!" odgovaram joj veselo na što će ona: "Izvadi sve novce iz džepa." Ja izvadim i kažem: "Kupit ćemo gitaru sestri jer ima predivan glas." Mama je kratko uzvratila: "Ništa nećemo kupiti." Uzela je novac, sve bacila u WC i povukla vodu. Bio je to postupak koji me poprilično odredio u životu.

Kako ste, gdje i s kim najviše provodili vrijeme dok ste bili dijete?

S prijateljima u igri, sportu i nestalucima pazeći da sam primot izvan mamine vidokruga. Volio sam učiti, puno stvari me zanimalo, ali nisam u radničkoj obitelji dobio puno odgovora. Tada nije bilo interneta pa su se neki interesi ugasili sami od sebe.

Znači, i kao dijete ste bili temperamentni, borbeni, pomalo možda i neukrotivi?

Bio sam hiperaktivno dijete. Radili smo čuda pa je bilo i batina. Dokazivali smo se jedni drugima skačući na jednoj nozi uz rub ravnog krova četverokatnice, vozili se na puferu tramvaja, prelivavali Dravu baš tamo gdje ima virova itd.

Ne znam koja bi moderna odgojna metoda mogla to spriječiti bolje od mamine šibe. Tatini savjeti i prijekori nisu bili baš učinkoviti.

A kako su vam protjecali osnovnoškolski i srednjoškolski dani, čime ste se još zanimali uz školu, je li postojao kakav ozbiljniji interes za sport, glazbu, filmove, knjige...?

Bio sam veliki navijač Osijeka. I bio sam sa 17 godina na onoj čuvenoj utakmici kvalifikacija za prvu ligu u Zagrebu pred 60 tisuća gledatelja na koju sam nosio zastavu koju mi je mama sašila, a jedan navijač NK Zagreba oteo. Igrao sam nogomet, veslao jedno vrijeme, trčao na duge pruge... A glazba je bila i ostala moja fascinacija. Najbolji prijatelj zarazio me Pink Floydim, a jedan drugi klasičnom glazbom. Kod kuće roditelji su slušali sevdalinke, šansone, tamburice i meksičke pjesme pa sam onda nevoljko, njima za volju, pristupio učenju harmonike. Odustao sam nakon nekog vremena jer je onda hit bila gitara, čemu je doprinijelo i to što sam učitelju glazbe išao na živce jer je on više vjerovao u sestru. Danas mi je žao. Rado bih to sad u mirovini obnovio. Harmonika je predivan instrument. Privlačio me jako i misterij zvjezdano neba na tragu tatine fascinacije svemiru. U to vrijeme ljudi išli na Mjesec pa sam to pratilo s ushićenjem. Moja ljubav za astronomiju rezultirala je osnivanjem astronomskog kluba Orion u osnovnoj školi. Tada je informacija o tome izšla u časopisu "Čovjek i svemir", i to s mojim imenom, na što sam bio jako ponosan. U gimnaziji sam zavolio filozofiju, logiku, povijest i psihologiju. Te predmete uopće nisam učio, a imao sam najbolje ocjene. Čitao sam te udžbenike s jednakim odusjevljenjem kao i Alana Forda, kulturnu literaturu moje generacije.

Iz privatnih fotografija koje ste nam pokazali vidi se da ste voljeli igrati šah. Ta vam je igra i dalje velika strast?

Jedno vrijeme u mladosti šah sam igrao jako inten-



zivno. Danas ga ne igram jer nemam vremena i nemam protivnika na istoj razini (ne)znanja pa se radije bavim drugim stvarima.

Došavši u Zagreb, paralelno ste studirali ekonomiju, koju ste i diplomirali, te filozofiju i komparativnu književnost, što je ostalo nezavršeno. Otkud ova kombinacija studija i kako ste sve to uspijevali stizati?

Bili smo siromašni i tata nije bio sklon našem studiranju, već nam je predlagao zanate. Međutim, mamina je bila zadnja pa su nas izdržavali devet godina. Jedno vrijeme sam i ja radio, kao konduktor u tramvaju i noćni portir. Kada je odlučeno da studiramo, onda je tata govorio da trebam ići studirati nešto od čega mogu dobro živjeti pa sam i ja bio u dilemi. Umjesto psihologije ili filozofije i povijesti upisao sam vanjsku trgovinu, ali cijeli studij time nisam bio zadovoljan. Kao i harmonika, tako mi je i ekonomija postala ljubav tek u drugom navratu, zahvaljujući poslijediplomskom studiju iz makroekonomije. Ekonomija je super, ali ono što me je definitivno intelektualno formiralo jest studij filozofije i komparativne književnosti. Nisam ga išao studirati da bih ga završio, već da mi se otvore vrata u područja koja bez toga ne bih nikada razumio ili u njih uronio. Tamo sam se tri godine družio s gigantima ljudske rase i njene civilizacije. Kao mlađi čovjek bio sam buntovan ne samo praktično već i teorijski te se instinktivno opirao aplogiji marksizma i njegovoj dogmatici. U tome mi je pomoglo bavljenje psihoanalizom, evolucijom i modernim ekonomskim teorijama.

Jeste li radeci kao noćni portir u poduzeću Sigurnost uspjeli spremiti puno ispita?

Sjećam se da sam spremao ispit iz Hrgelove Fenomenologije duha. Ured noći me je kontrolor Sigurnosti ispitivao što to piše u takvim knjigama i zašto to čitam. Sjećam se da mu nisam ništa uspio objasniti. Možda i zato što ni meni puno toga nije bilo jasno.

Potom ste 1985. dobili posao novinara na ondašnjoj Televiziji Zagreb. Izabrani ste između 400 kandidata, no nakon nekog vremena daliste otkaz zbog cenzuriranja priloga. Zašto ste uopće poželjeli raditi kao novinar na televiziji i o kakvoj se cenzuri radilo?

Pa morao sam nešto raditi. Imao sam diplomu i nisam mogao ostati na porti cijeli život, a novinarski mi se posao učinio najboljim od svega onoga što mi se nudilo. Od deset honoraraca koji su prošli audiciju jedan Zadranin i ja jedini smo dobili stalni posao na Zagrebačkoj televiziji. Međutim, nedosredni povod za odlazak bio je jedan prilog o Gavriloviću i Borislavu Mikeliću koji su toliko iskrivili, od straha pred tadašnjim partiskim moćnikom, da me to razljutilo. Poslije su me zvali kući i nagovarali da se vratim. Radio sam nakon toga tri mjeseca u vanjskoj trgovini i pobjegao glavom bez obzira. Da nisam otisao sam, vjerojatno bi me oni otpustili. Kada su me primili na Institutu za suvremenu povijest, bio sam jako sretan.

Po čemu pamtite vrijeme rada na Institutu?

Po veoma zanimljivim intelektualnim likovima, poput Jelića, Valentića, Zorice Stipetić, po ljudima domoljubne orientacije, kada je to bilo jako važno, i po studiju makroekonomije kod našeg najboljeg ekonomista kojeg smo ikada imali Branka Horvata. Nas trinaest odabralih nismo se s njim slagali politički, ali smo jako puno naučili iz ekonomije. U Institutu sam se pak susreo s dokumentima o užasima fašizma i komunizma unutar vlastitog naroda te shvatio kako je punih 45 godina tijekla latentna borba za povijesnu istinu srpskih i hrvatskih intelektualnih elita iz paravana Partije. Bilo je to i sumorno vrijeme zbog dugogodišnje bolesti moje tadašnje djevojke s kojom sam ostao do tragičnog kraja. I u tome treba tražiti razloge moga uronuća u sindikat i njegov smisao.

Pri kraju poslijediplomskog studija iz makroekonomije i u vrijeme demokratskih promjena potaknuli ste osnivanje Nezavisnog sindikata znanosti i visokog obrazovanja. O tome ste sami napisali: "Sindikat osnovao slučajno. Godine 1989. ogorčen svojom plaćom u Institutu za suvremenu povijest iz gnjeva pravednika napisao članak o položaju znanstvenika u Danasu. Nakon toga, htio tek stvorenu interesnu organizaciju, potrebnu znanstvenicima, prepustiti renomiranim. Ali nisu renomirani baš tako naivni." No čini se da se gnjev pravednika isplatio jer ste vi postali i tekako renomirani, kao i vaš sindikat. K tome, za vas se nikada ne bi moglo reći da ste naivni. Jeste li sad ponosni na taj svoj davni potez?

Naravno da sam posoran. Ja sam pionir demokratskog sindikalizma nakon 45 godina pseudosindikata. Osnivanje samoniklog sindikata bez odobrenja Partije i naspram Partije bilo je u to vrijeme rizično, iako se na horizontu ukazivala demokratska i nacionalna emancipacija i sasvim novi prostori slobode. Mi smo osnivali taj sindikat mimo postojećih propisa. Sjećam se da su nam pomagali pronaći odgovarajući zakonski okvir Branko Smerdel, Vesna Pusić, Ivan Prpić i još neki. Odmah po osnivanju kontaktirala nas je američka ambasada i američki sindikat. Posoran sam i na svoje sudjelovanje u Parizu u jesen 1991. na konferenciji UNESCO-a,

kada Hrvatska nije bila priznata pa niti od predstavnika hrvatske države nije mogao tamo govoriti, ali sam ja zato uz pomoć svjetskih sindikata uspio govoriti o razaranju škola i bolnica i dao intervju za pariške novine. Ponasan sam i na naš prvi štrajk koji smo organizirali već u travnju 1990. uz nevjerojatnu potporu sveučilišnih zaposlenika svih kategorija. Bilo je to plebiscitarno iskazivanje nezadovoljstva starom vlašću.

Nekako u isto to vrijeme bili ste i suosnivač Vujićeve Socijaldemokratske stranke Hrvatske, ali ste već 1990. istupili. Zašto vam se dogodila ta kratka stranačka epizoda i što je bio razlog izlaska iz stranke?

Jednom sam rekao: "Bilo je to doba kada je sve pupalo iako je bila zima." Odčepljena sloboda organiziranja činilo se da nudi beskrajne mogućnosti. Kao čovjek iz radničke obitelji, ljudski senzibiliziran i obrazovanjem potkovani za socijalnu pravdu i demokrat po uvjerenju, vjerovao sam da je socijaldemokracija, i danas vjerujem, najcivilizirani i najhumaniji politički projekt u povijesti ljudskog roda, koji je, uostalom, unaprijedio Europu. Nikada mi se nije svđao američki model. Skandinavski uvijek. Tako i danas mislim. Zato sam ušao u Vujićevu stranku. Međutim, kada je Vujić odlučio ujediniti se tada, mislio sam, s anakronim SDP-om, smatrao sam da je to velika pogreška pa sam istupio. Kada je SDP devedesetih godina pao na 5%, učinilo mi se da sam bio u pravu. Međutim, kada je bio na vlasti s Račanom, Davorom Vidovićem i nizom suvih ljudi, mislio sam da sam ipak bio pogriješio. Ono što je u prošlom desetljeću radio SDP u odnosu na sindikate i socijalna pitanja, nije više imalo veze s tim pitanjima anakronosti strane, već obrnuto. Bila je to stvar socijaldemokratskog identiteta izgubljenog u ambisu neoliberalnog duha vremena.

Vaša sindikalna biografija može se svesti na to da ste sve 32 godine postojanja Sindikata vi bili njegov prvi čovjek. Neki će reći da to ostaje i dalje, iako ste otišli u mirovinu. Što mislite, zašto ste se na čelu Sindikata održali tako dugo, zašto su članovi uvek iznova birali vas pa vas prati i sintagma "vječnog šefu"

tog sindikata?

Neću sigurno biti više prvi čovjek Sindikata. Neka se nitko toga ne plasi niti prijelekuje. Dobivao sam svake četvrte godine na našem Saboru najviše glasova da pedesetak kandidata u tajnom glasovanju. Rekao bi čovjek da je to zato što sam imao rezultate. To je točno, iako su aršini za mjerjenje rezultata u ovom poslu jako relativni. Međutim, od rezultata u politici i javnom djelovanju puno je važnije imati inicijativu i ideju što treba raditi. Imao sam idealno obrazovanje za tu vrstu posla. Razumio sam društvo, ekonomiju, vlast i znao ljudima to objasniti, odnosno smjestiti naše interese i realne mogućnosti u konkretnе okolnosti. Osim toga, radio sam bez mrlje, a nadasve sam bio skroman i jako štedljiv te brana raznim appetitima. Da bih se lakše obranio od toga, sve sam organizirao u interna pravila. Nitko nije iznio ni kune neovlašteno iz Sindikata. Nikada nisam imao potraživanja za svoju plaću, radio sam 22 godine bez pisanih ugovora o radu jer mi nije trebala papirna sigurnost. Vido sam je u svome radu i u ljudima koji me okružuju. Malo sam se brinuo o sebi, a svaku materijalnu nagradu koju bi mi netko u Sindikatu predložio, odbijao sam. Ljudi to znaju. Samo takav pristup stabilizira organizaciju i sprečava opasne prohtjeve.

No i sad kao umirovljenik ostajete savjetnik u Sindikatu na pola radnog vremena. I sami ste svjesni kako sve dok ste vi tu vaš nasljednik nemaš sanse postati prepoznatljivo lice. Razmišljate li o tome?

Moj nasljednik je već sada prepoznatljivo lice. Matiju Krofliću javnost je već dobro upoznala u sjajnom izdanju tijekom prezentacija sindikalnih stavova i ekonomskih gledišta. Mislim da je u nekim stvarima već sada bolji od mene. Imam svijest o tome da ljudi moraju izaci iz moje sjene, i u Sindikatu i u Matici. Odbijao sam tijekom zadnjih pregovora javne nastupe upravo iz toga razloga. S druge strane, sami ti ljudi žele da im pomažem savjetima jer imaju svijest o tome da se mojih 30 godina iskustva ne da stecu u tri mjeseca. Znate, to vam je kod nas dilema, kao i u reprezentaciji. Važno je da se počneigrati i bez Modrića, ali ne igra se za umjetnički dojam, već za rezultat. Ne izvlači Dalić u utakmici protiv Brazila

Luku iz igre samo zato da bi se netko drugi uigrao. Međutim, postoji puno utakmica u kojima je to moguće. Na tome već radimo. Osim toga, previše se važnosti daje čelniku. Sindikat pretežito odluke i taktike donosi u procesu kolektivnog odlučivanja, a tu imamo odlične ljudi u tijelima i na čelu Sindikata.

Ute 32 sindikalne godine koliko ste strajkova i referendumu organizirali i na što ste od svih tih akcija najponosniji?

Doista nisam brojio. Odokativno procjenjujem oko 15 strajkova i prosvjeda. Najznačajniji je referendum s kojim smo sprječili povećanje radnog staza iznad 65 godina. Neke važne stvari sam ostvario i za pregovaračkim stolom. Onemogućio vlastima smanjenje osnovice tijekom finansijske krize, ispregovarao dodatak za doktorat svojim članovima, 2006. osigurali smo velikim strajkom prosjetni dodatak svim zaposlenicima u prosveti itd.

I zapravo, od osamostaljenja Hrvatske nije bilo premijera ni resor-nog ministra ni rektora s kojim niste pregovarali, da ne kažem ratovali. Možete li se ukratko prijetiti tih dogadaja, s kim je bilo najteže, tko je od njih bio kakav?

Najteže je bilo sa SDP-om Vladom 2011. i 2015. u vrijeme finansijske krize. Bio sam šokiran izostankom odgovarajućih reakcija i količinom štetnih odluka. Nije to bilo zato što su smanjivali javnu potrošnju i plaće, već zato što su tim smanjivanjem odveli ekonomiju u dugogodišnju depresiju, nezaposlenost, pad standarda, rastakanje javnih usluga i tako doveli do nezapamćenog iseljavanja stanovništva. No bila je to posljedica recepcata koji su dolazili iz Bruxellesa i izostanka kreativnog odgovora hrvatske politike. Ni najmanje ne sumnjam da bi u tim okolnostima HDZ radio manje-već isto, stoga su besmislena prepucavanja na relaciji HDZ i SDP o tome tko je smanjivao, a tko povećavao plaće. U to vrijeme su i mediji od mene napravili državnog neprijatelja broj jedan samo zato što nisam pristajao na smanjenje plaće. A to nisam, ne samo zato što sam sindikalist već još i više zato što sam makroekonomist pa sam u smanjenju plaća i javne potrošnje video ogromnu opasnost za cijelu zemlju, potkovao analizama najboljih ekonomista današnjice, s čime su nas upoznali svjetski sindikati. Nažalost, ispalio je da sam bio u pravu, a bolje bi bilo da nisam, što rječito potvrđuje i kopernikanski obrat koji se dogodio u Europskoj uniji u odnosu na plaće, sindikate i kolektivno pregovaranje. Europa uči na svojim greškama. Dobar dio javnih ljudi na istaknutim pozicijama kod nas nije ništa naučio. Vrlo visoku razinu sindikata su uživali devedesetih godina. Korektno se pregovaralo, sklopjeno je i prvi kolektivni ugovor za znanost. Radno zakonodavstvo se izgradilo inspirirano socijalnim naukom Katoličke crkve, a predsjednik Tuđman je nama, čelnicima sindikata, prilikom izrade novog Zakona o radu rekao da će sindikati imati najvišu razinu prava koju imaju u demokratskim zemljama jer Hrvatska to su njeni ljudi, a ne teritorij, i jer sindikati moraju biti brana kapitalu od iskorištanja tih istih ljudi, do čega će neminovno doći, te da tome parirati mogu samo ujedinjeni jaci sindikati. Ali bila je i epizoda u kojoj je on pokazao izostanak respektta prema demokratskim procedurama.

O kakvoj se to epizodi radi?

Naime, 1992. svi su sindikati najavili štrajk. Bila je hiperinflacija. Zbog toga je on sazvao dvadesetak najvećih sindikata u zemlji i rekao da će našim zahtjevima udovoljiti, ali da odmah, čim izademo sa sastanka, objavimo odustajanje od štrajka. Sindikalni čelnici su mu objasnjavali da bez tijela koja su odluku donijela čelnici nisu ovlašteni istu poništiti. Tuđman je nastavio inzistirati pozivajući se na autoritet institucije predsjednika. Ja sam mu rekao da ga poštujem kao povijesnu osobu za našu zemlju, ali da je od njegova autoriteta jači autoritet demokratske procedure. To ga je tako



Vilim Ribić (lijevo), Mirko Bogdanović, danas poznati odvjetnik (u sredini), i Zoran Pirk (desno) tijekom 2. razreda osječke gimnazije s prepariranim majmunčićem u učionici biologije

Dao sam otkaz na TV Zagrebu jer su mi iskrivili prilog o Borislavu Mikeliću, a kako se ponosim time što sam pionir demokratskog sindikalizma

razljutilo da je lupio papirima po stolu i napustio sastanak bez pozdrava. Na idućem prijemu mi je pred kamerama prstom prijekorno mahao. Vrlo kvalitetno socijalno partnerstvo bilo je za vrijeme Račanove Vlade, najsadržajnije do sada, zahvaljujući iskrenosti i dobromanjernosti Gorana Granića i Davorka Vidovića. Ne mogu se požaliti ni na kasniji pristup Jadrane Kosor. Sanader je sigurno bio jedan od najvećih pregorovača koji je našao rješenja za mnoge situacije. Tu vještinu nije imao Šuker pa se Sanader mučio kako ga amortizirati.

A sadašnja Vlada?

Sadašnju Vladu karakterizira davanje značaja socijalnom dijalogu i Gospodarsko-socijalnom vijeću, ali uglavnom na razini formalnih postupaka, bez dovoljnog sadržaja i učinkovitosti. Iako je često HDZ-ova vlast, gledajući ukupno, pokazivala više smisla za socijalni dijalog u ovih 30 godina, ipak pamtim postupke koje smatram neoprostivima. Kada je 2016. trebao doći na naplatu Sporazum o osnovici iz 2009. HDZ-ova vlast je prevarila 250 tisuća radnika i njihove obitelji odbijajući provedbu Sporazuma s obrazloženjem da nisu obavezni to provoditi. Dio naših članova otišao je na sud i svi sudovi presuđuju u njihovu korist. Vlast je kalkulantski bez ikakve etike procjenila da joj je financijski isplativije pustiti stvari sudovima nego provesti moralnu, pravnu i političku obavezu prema vlastitim građanima. To je utilitarizam koji ubija kredibilitet politike.

Ipak, koja je Vlada bila najpogubnija za sektor znanosti i obrazovanja?

SDP-ova, iz objektivnih razloga i subjektivnih slabosti, kao što sam obražlio, pri čemu se kao pravi vojnik partije istaknuo tadašnji ministar Željko Jovanović.

Prati vas glas da ste temperamentni, tvrdoglav, da ste radoholičar, čovjek od principa, vrlo tvar i nepotpustljiv pregorovač. Stoji li sve to?
Temperamentan jesam, ali nekada ljudi miješaju temperament i strast. Tvrdoglav nisam, osim kada odbijam prihvati eklatantne gluposti iz kojih stoji podlost ili nepravda. To i nije tvrdoglavost. Mislim da je moja vrlina što vrlo brzo mogu promjeniti svoje stajalište kada susretrem jači argument. Nadalje, potpisao sam i ugovorio desetke sporazuma s Vladom, a to neki tvrdoglav čovjek nikad ne bi uspio. Naime, u pregorima je najvažnije da se uživiš u potrebe druge strane i da tražiš gdje ti možeš popustiti da bi oni popustili tamo gdje je tebi važno. Bez toga nema pregorova, već samo ultimatumi.

A znate li kad biti i mehani, da ne kažemo nježni, blagi i pitomi?

Naravno. Da me samo vidite s moje tri ženske osobe u kući, ženom i dvije mačice.

Sigurno ste i vi čuli ono da su muškarci koji su na van goropadni i drčni doma manji od makova zrna. Ima li ta kvalifikacija ikakve veze s vama?

Upravo je tako u mojoj kući u 95% slučajeva. Onih 5% je kada mi se upali crvena lampica.

Što smatraste svojim vrlinama, a što manama?

Do sada sam imao samo jednu manu. Bio sam umišljen. Sada sam to otklonio. Sada sam savršen. Šalu na stranu. Mana je temperament i kratki fitilj. A vrlina valjda ima pokoja, npr. strast prema pravednosti i idejama u koje vjerujem.

U tako dugoj sindikalnoj karijeri sigurno je bilo i nekih pogrešaka, krivih procjena i krivih poteza. Pa onda, ima li nešto što samome sebi ne možete oprostiti ili ste barem spremni priznati da ste pogrijesili ili propustili učiniti?

Ima, neke stvari sam u privatnom životu napravio krivo ili nisam bio dovoljno pažljiv i osjetljiv. Danas bih to rado promjenio da mogu. Ponekad me to i

Jeste li ikada pomicali odustati, dignuti ruke i otici iz sindikata? Bile su dvije krize. Jednom kada su me razočarali neki ljudi. Vratila me vjera i dobrota drugih ljudi.

A druga kriza? Pregrorio sam od posla.

Nerijetko su sindikalni vode završavali u politici. Jesu li i vas vrbovati da prijedete u neku stranku i što mislite o tim sindikalistima koji su prešli na drugu stranu barikade?

Nitko me nije vrbovao za ulazak u stranku. Sam sam nedavno odlučio suradivati sa Socijaldemokratima Davorom Vidoviću u okviru stranke. Poznajem ga dulje od 20 godina. Radi se o ozbilnjom i odgovornom političaru koji se ne nadmeće histeričnim i nesuvlism obračunima. Hrvatskoj trebaju takvi ljudi u politici. Smatram imperativom za sindikate da traže oslonac u politici. U većini zapadnih demokracija to je potpuno ubičajeno. Bez toga su sindikati kao riba na suhom. Nije pitanje trebaju li sindikalni ljudi biti u politici, već u kojoj politici. Prirodno je da budu u onoj politici koja promovira socijalnu pravdu i socijalnu državu. Čudni su oni koji ulaze u političke stranke u kojima to nisu primarne vrijednosti. Moj angažman u politici može biti samo i jedino ekstenzija moga dosadašnjeg rada i života u drugoj dimenziji.

Znači, vi se sad kanite ozbiljno politički aktivirati? Moguće, ostavljam to otvoreno.

Član ste Nacionalnog vijeća za uvođenje eura i bili ste protiv preraonog ulaska Hrvatske u Europsku monetarnu uniju. Isto kažete na ove prve dane života s euron?

Kažem da su već na prvom koraku HNB i Vlada imali krivu procjenu. Mi koji smo se tim pitanjem bavili kažemo svima da će sljedeći koraci biti puno teži i bolniji za radnike i većinu građana. Upozoravao sam na Nacionalnom vijeću da se ne ulazi u kuću koja nije dovršena. U njoj se griju samo gornji katovi. Mi ćemo se u njoj smrzavati, a svoje alate i ogrjev za grjanje prepustili smo drugima. Bojim se novih valova iseljavanja u iduće dvije ili tri decenije. Praviti ćemo, odgajati ćemo i obrazovati ćemo djecu za račun bogatih zapadnih zemalja. Nikako ne možemo i ne smijemo biti izvan Europske unije, ali smo mogli biti izvan eurozone, kao mudre zemlje poput Češke, barem dok se eurozona ne završi na korist svih zemalja, a ne samo nekih. To da uspješne zemlje izvan eurozone ne žele u nju ući, kao što su Švedska i Danska, govori puno. Baš kao što to govori i želja dviju najsiromašnijih zemalja u EU koje se tamo guraju, a nesigurna eurozona se time hvali. Mislim na Hrvatsku i Bugarsku. Neke su zemlje propale zbog loših prognoza svojih elita.

Na kraju, kako zapravo zamišljate svoju mirovinu, želite li tijekom nje nadoknaditi nešto što ste prije propustili?

Naravno. Nepročitane knjige. Više vremena za moju suprugu koja je nosila najveći teret mojih danonoćnih obaveza itd. Neka priznanja, poput odlikovanja predsjednika Republike, pripadaju njoj u istoj mjeri kao i meni. Trebalо bi uvesti odlikovanje za žrtve na oltaru odlikovanja.

I da, ne možemo završiti razgovor bez vaše prognoze – kakva je sudbina sindikalizma u budućnosti?

Pravo na organiziranje je temeljno ljudsko pravo pa to vrijedi i za sindikalno organiziranje. Ne možete ga iščupati iz demokracije, iako neki lupetaju o sindikatima kao reliktima prošlosti. To se moglo čuti čak iz SDP-a prije desetak godina, vjerovali ili ne. Ni u jednom totalitarnom sustavu nije bilo slobodnih sindikata. Tamo vlade kontroliraju sindikate, a u demokraciji sindikati kontroliraju vlade. Naravno, i mediji i drugi neovisni čimbenici. Možete sindikate oslabiti, politički i medijski, ali oni uvek izlaze kao ptica feniks jer odražavaju vježnu, rekao bih transendentnu potrebu ljudskog bića za pravednošću.

Bili smo siromašni i tata nije bio sklon našem studiranju. Za vrijeme studija radio sam kao konduktar u tramvaju i noćni portir

proganja. Ali u osnovi, mislim da sam bio dobar ljudima i okolini i pružio svima puno više nego je to uobičajeno. Međutim, zbog posla sam izgubio mnoge drage ljude, nisam imao vremena za druženja. To se ne odnosi na prijatelje iz djetinjstva. S njima sam i sada u vrlo bliskim vezama. U uredu sam kao poslodavac prvih 20 godina bio prestrog, a u posljednje vrijeme previše mekan i popustljiv. Ni jedno drugo nije dobro.

"Vilim je uvijek bio osebujan i vrlo emocionalan. Zna se dogoditi da plane jer izgara u želji da dokaže i zbori se za nešto. Uslijed toga se zna dogoditi i da povrijedi nekoga.

No kad ga prode taj njegov plamen i kad vidi da je pogriješio, onda je spreman ispričati se. Njegov kratek fitilj nešto je što ga je pratilo i obilježilo njegovu sindikalnu karijeru. A bio je dobar pregorvarač." Sve je ovo za vas kazao vaš kolega sindikalist Krešimir Sever. Možete li otkriti tko vam je najviše dizao tlak pa gaje znao dohvatiti taj vaš zmajski plamen?

Uskogrudni ljudi na drugoj strani stola, bilo da su to egocentrični poslodavci ili socijalno i demokratski neuki ministri ili neki sindikalisti, čija je ustrajnost u radikaliziranim grupama bila ponekad doista iritantna. S ljudima od dimenzije i promišljenosti,

demokratski kultiviranim, bez obzira na kojih su strani stola, razvio bih uviđek uzajamno poštovanje, a s nekim ostao u tako dobrim odnosima da sam spreman s njima i dalje tikve saditi. Naravno, serija neopravdanih napada u medijima također mi je dizala tlak, ali njima nisam ništa mogao pa ih nije zahvatilo moj zmajski plamen, kako velite. Što se tiče internetske kanalizacije njene poklopce više ne dižem pa se niti ne uzrujavam zbog tog smrada.

Razgovaramo u reprezentativnoj zgradiji Sindikalnog doma. Njegovu izgradnju mnogi su vam zamjerili. Vi baš volite ići protiv struje?

Zamjerati su mi mogli samo pojedinci i sredine koje su imale ideološke i interesne motive da se sa mnom obračunaju pa im se izgradnja doma učinila dobrom prilikom za kritiku. Kao prvo, odluke o gradnji zgrade ne donosi jedna osoba, već kolektivno tijelo. Kao drugo, ja sam bio osoba odgovorna za provedbu, i to sam dobro odradio iako je bilo neprospavanih noći. Kao treće, zgradu smo gradili u vrijeme krize kada su cijene izuzetno niske i kada je to društveno opravданo jer je stotinjak radnika, u vrijeme masovnih otpuštanja, dobilo posao zahvaljujući nama. Korisno i za nas i za društvo. Diletantima, kojima je ideologija sticanja remena u krizi bila pokvarena kompas, naša je investicija izgledala kao neki grijeh. Baš isto kao što su se iščudavali zašto sam u 60. godini života sagradio kuću i stekao svoju prvu nekretninu. Baš isto kao što su jedino mene od trideset hrvatskih delegata koji sudjeluju u europskim tijelima razapinjali zašto putujem biznis-klassom na trošak Europske unije. Nikog drugog od njih trideset. Jako sam se zbog toga nervirao. Međutim, danas mi je tek savršeno jasno zašto je to bilo tako. Indijanci imaju poslovnicu: "Velicina nekog ratnika, mjeri se veličinom njegovih protivnika." Razapinjanje se lakše podnosi kada to čovjeku postane jasno.

Zbog sindikalizma ste odustali od znanstvene karijere. Želite li zbog toga ili mislite da je sindikalizam bio vaša životna misija?

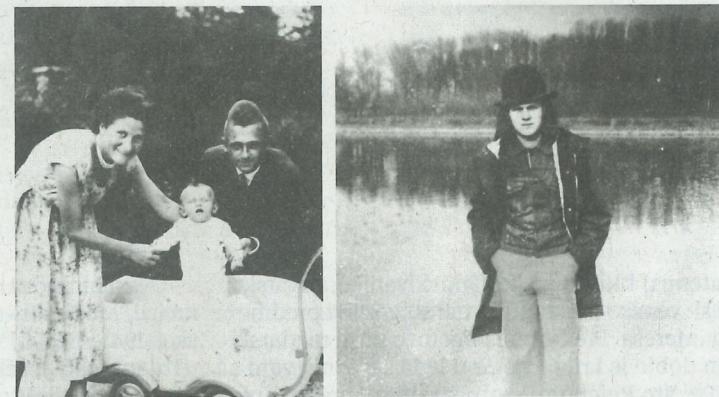
Kada sam nakon osnivanja otišao privremeno u Sindikat koji smo osnovali, svjestan da bez ozbiljnog angažmana od toga neće biti ništa, moje ravnatelj dva puta došao po mene da me vrati u znanost. Ja sam mu svaki put to iskreno obećao, ali na koncu prevario i sebe i njega. Možda je to dokaz da je moj duh ipak inklinirao toj vrsti dinamičnog posla koji predstavlja sintezu i sinergiju višestrukih svojstava, uključujući i znanstveni senzibilitet – ljubav prema istini i rigoroznost prema činjenicama. Istina, pravednost i ljepota triptih su koji daje smisao životu. Aristotel je podijelio sve ljudske aktivnosti u četiri velike skupine od kojih vam za vodenje Sindikata ne trebaju samo umjetnički talenti (poesis). Morate imati stručnu i znanstvenu znanja (teoria), morate imati politički talent za pregorove i procjene te pravovremene odluke (politika) i morate biti vješt upravljač poslovnim (tehnika). Pitam se koliko razvijani menadžeri iz poslovnog sektora moraju imati istih svojstava?



Vilim Ribić kao čelnik sindikata 1994. na Markovu trgu uručuje ondašnjem premijeru Nikici Valentiću pismo s uputama što treba napraviti sa znanosću i visokim obrazovanjem



Osmogodišnji Vilim u Osijeku pored očeva i majčina bicikla koji je tada učio voziti



Fotografija iz 1957. u Osijeku, na kojoj je jednogodišnji Vilim s majkom Marijom, porijeklom Ličankom, te ocem Augustom, podrijetlom iz Zagorja (lijevo); kao ljubitelj Pink Floyd-a 17-godišnji Vilim je odjećom i držanjem pokušavao imitirati glazbenike pa je tako nastala i ova fotografija pored Drave (desno)